

Ланцевич А.Ю.,
здобувачка вищої освіти
спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування
Полтавської державної аграрної академії,
м. Полтава, Україна
Науковий керівник: Мирна О.В., к.е.н., доцент,
доцент кафедри публічного управління та адміністрування,
Полтавської державної аграрної академії,
м. Полтава, Україна

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФІНАНСІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Місцевим бюджетам як основній фінансовій базі органів місцевого самоврядування належить особливе місце в бюджетній системі нашої держави. Важлива роль відводиться місцевим бюджетам і у соціально-економічному розвитку території, адже саме з місцевих бюджетів здійснюється фінансування закладів освіти, культури, охорони здоров'я населення, засобів масової інформації; також фінансуються різноманітні молодіжні програми, видатки на упорядкування населених пунктів. Саме з місцевих бюджетів здійснюються видатки на соціальний захист і соціальне забезпечення населення.

Що стосується визначення поняття «місцеві бюджети», в літературі немає єдиної думки.

В. Кравченко характеризує місцевий бюджет у трьох аспектах. По-перше, це правовий акт, згідно з яким виконавчі органи влади отримують легітимне право на розпорядження певними фондами грошових ресурсів. По-друге, це план (кошторис) видатків і доходів відповідного місцевого органу влади чи самоврядування. По-третє, це економічна категорія [2, с. 119].

С.І. Юрій вважає, що зміст бюджету не може бути визначений однозначно, його суть проявляється, в першу чергу, в процесах, що формують, використовують кошти централізованого загальнодержавного фонду фінансових ресурсів [3, с. 6].

Бюджетний кодекс України, всупереч положенням норм Конституції України та Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», розмежовує поняття «місцевий бюджет» та «бюджети місцевого самоврядування». Так, ст. 5 Бюджетного кодексу України [1, с. 13] визначає, що бюджетами місцевого самоврядування є бюджети територіальних громад сіл, селищ, міст та їх об'єднань, в свою чергу, місцевими бюджетами є бюджет Автономної Республіки Крим, обласні, районні бюджети, бюджети районів у містах та бюджети місцевого самоврядування.

Отже, поняття місцевого бюджету можна сформулювати як фонд фінансових ресурсів, які перебувають у розпорядженні органів виконавчої влади відповідного органу місцевого самоврядування для виконання покладених на нього функцій, передбачених конституцією.

Законом України "Про місцеве самоврядування в Україні" визначається фінансова незалежність місцевого самоврядування. Це: самостійність розробки, розгляду, затвердження та виконання місцевих бюджетів; внесення змін до місцевих бюджетів; встановлення місцевих податків і зборів та розмірів їхніх ставок в межах, визначених законодавством; надання пільг за місцевими податками та зборами; випуск місцевих позик, лотерей та інших цінних паперів; отримання позик з інших місцевих бюджетів та інших джерел; передача коштів з відповідного місцевого бюджету до інших місцевих бюджетів; розміщення належних органам місцевого самоврядування коштів у банках, отримання відсотків, зарахування їх до доходів місцевих бюджетів; утворення позабюджетних цільових (у тому числі валютних) фондів; розпорядження комунальним майном; встановлення в порядку і в межах, визначених законодавством, тарифів на послуги, які надаються підприємствами та організаціями комунальної власності; право створення комерційних банків та інших фінансово-кредитних установ.

А в зарубіжних країнах важливою функцією органів місцевого самоврядування є фінансове планування. Воно зводиться до розробки двох основних документів – довгострокового фінансового плану і щорічного

бюджету. Розробка цих двох документів місцевими органами влади в багатьох країнах є вимогою, встановленою в законодавчому порядку. У Нідерландах, наприклад, крім щорічного бюджету, органи місцевого самоврядування зобов'язані розробляти фінансовий план на чотири роки. Місцеві органи влади зарубіжних країн здійснюють довгострокове планування відповідно до основних напрямків їхньої діяльності. Так, шестирічні програми комунальних послуг, капіталовкладень і фінансової політики розробляють місцеві органи США.

Як показує досвід зарубіжних країн, доцільно розробити цю систему фінансового планування і в Україні, яка б включала в себе кілька ланок. Це перспективне фінансове прогнозування і довгострокові програми інвестицій та середньострокове п'ятирічне фінансове планування і щорічні бюджети відповідних адміністративно-територіальних одиниць.

Нинішня модель бюджетних відносин в Україні характеризується надмірною централізацією фінансових ресурсів, асиметрією між зобов'язаннями та доходами органів місцевого самоврядування, складністю та неефективністю механізмів бюджетних трансфертів та відсутністю системи дієвих стимулів нарощування доходів у регіонах.

Отже, одною з основних причин недостатньої ефективності системи міжбюджетних відносин є відсутність чітко визначеного рівня децентралізації коштів у бюджетній системі.

І для того, щоб забезпечити успіх бюджетної децентралізації потрібно:

1. Чітко розподілити функціональні повноваження органів державної влади і органів місцевого самоврядування.

2. Підпорядкувати систему управління об'єктами комунальної власності, а у випадку необхідності – здійснити їх перерозподіл між органами державної влади і органами місцевого самоврядування відповідно до розподілу повноважень з подачі суспільних благ та послуг.

3. Завершити передачу соціальної сфери підприємств місцевих органам влади.

4. Знизити частку трансфертів у доходах місцевих бюджетів та розширити податкові гарантії за рахунок частини податку на прибуток і податку на добавлену вартість, установив при цьому більш справедливі норми їх міжрегіонального розподілу.

Література:

1. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради. — 2001. — № 37–38. — Ст. 189 – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

2. Кравченко В. І. Місцеві фінанси України /В. І. Кравченко. — К. : Знання, 1999. — 487 с.

3. Юрій С. І. Концептуальні засади сутності бюджету / С. І. Юрій // Фінанси України. — 2001. — № 10. — С. 3–10.